مرکز پژوهش های شورای اسلامی
کلانشهر تبریز

شماره: ۸۴-۶/ م/پ
تاریخ : ۱۴۰۱/۴/۱۵

گزارش کارشناسی

آشنایی با تحولات مربوط به تبصرهٔ ذیل بند ۲۴ ماده ۵۵ قانون شهرداری‌ها در موضوع محل مطب پزشکان و حرف وابسته

خرداد ۱۴۰۱

۱. مقدمه

تمرکز محل مطب پزشکان در چند دههٔ گذشته، مشکلات زیادی از جمله ترافیک سنگین، آلودگی هوا، آلودگی صوتی و... در شهرهای بزرگ بوجود آورده است. بنابراین شناخت وضعیت توزیع متعادل یا غیرمتعادل مراکز بهداشتی و درمانی (مطب پزشکان) هر شهر نسبت به تراکم جمعیت، در بسط و گسترش بهداشت عمومی و تقلیل مشکلات درمانی بیش از هر چیز، ضروری است. در این گزارش، تحولات مربوط به تبصره ذیل بند ۲۴ ماده ۵۵ قانون شهرداری‌ها در موضوع محل مطب پزشکان و حرفِ وابسته مورد بررسی قرار گرفته و جامعهٔ آماری نیز مطب پزشکان شهر تبریز است.

واژگان کلیدی: *مطب پزشکان، شهر، تبریز، عدالت اجتماعی، عدالت توزیعی*

۲. طرح مسئله

تبریز، مسائل مهم و عمده‌ای در حوزه‌ها و زمینه‌های مختلف دارد. اغلب این مسائل، زاییدهٔ کیفیت سیاستگذاری است. از حوزه‌های اجتماعی تا فرهنگی و اقتصادی، شاهد تبعات و پیامدهای پیدا و پنهان سیاستگذاری و تقنین هستیم. آنچه پیامدها را پیچیده می‌کند و مسائل را لاینحل می‌نماید، انفعال در اصلاح به‌هنگامِ قوانین و مقررات و بازنگری در سیاست‌هاست. کهنگی برخی قوانین، وقتی با تحولات سریع و پرتعداد در حیات اجتماعی، تلاقی پیدا می‌کند، بر پیچیدگی مسائل و بالارفتن هزینه‌ها دامن می‌زند.

یکی از حوزه‌های مهم اجتماعی، که تحولات چشمگیری را در دهه‌های اخیر از سرگذرانده، حوزهٔ بهداشت و درمان و پزشکی است. پیشرفت‌های قابل توجه در تمام شاخه‌ها و بسط و گسترش خدمات پزشکی و درمانی در کنار و گوشهٔ کشور، از توفیقات غیرقابل انکار در سال‌های پس از پیروزی انقلاب اسلامی محسوب می‌شود. کاهش وابستگی به خدمات و دانش پزشکی، دستاورد مهمی است و این رویکرد، نیاز به تقویت دارد. همزمان با این پیشرفت‌ها، پیوندهای حوزهٔ پزشکی با سایر حوزه‌های اجتماعی، تقویت و تشدید شده است. اقتصاد، فرهنگ، سیاست، صنعت و باقی حوزه‌ها در پیوندی وثیق با حوزهٔ پزشکی و درمان، شکلی دیگرگونه یافته‌اند. در این میان، حوزهٔ شهرسازی، متاثر از توسعهٔ خدمات پزشکی و درمانی، شرایط جدیدی یافته است. کمتر کسی است که پای به تبریز و سایر کلانشهرها بگذارد و پدیدهٔ تجمع مراکز پزشکی و درمانی را در برخی نقاط و معابر شهری، مشاهده نکند. این تجمع، به عنوان یکی از شاخص‌ترین نشانه‌های فضای کنونی تبریز به رسمیت شناخته شده است. نشانه‌ای که البته به مرور زمان، شکلِ یک عارضه و مسئله را به خود گرفته است. ترافیک سنگین، آلودگی صوتی و اغتشاش بصری، تنش‌های مستقیم و غیرمستقیم اجتماعی و فرهنگی و... ناشی از تجمع مراکز و مجتمع‌های پزشکی در تعدادی از معابر و خیابان‌های اصلی تبریز، شهروندان، مهمانان و بیماران را آزار می‌دهد. واکنش‌ها نسبت به پدیدهٔ تمرکز مراکز پزشکی در تبریز، بالا گرفته و سمت و سوی مطالبات اجتماعی و رسانه‌ای، نوعاً مدیریت شهری تبریز را نشانه رفته است. در افکار عمومی، شهرداری تبریز و شورای اسلامی شهر، به عنوان مسئول مستقیم این وضعیت شناخته می‌شوند. اگرچه حدی از این انتظار و مطالبه از مدیریت شهری تبریز، بی‌راه نیست، اما باید گفت سیاستگذاری کلان در کشور، طی دهه‌های گذشته، زمینه‌ساز این وضعیت بوده است. مشخصاً مجوزها و

ظرفیت‌های ایجادشده به واسطهٔ «تبصرهٔ ذیل بند ۲۴ ماده ۵۵ قانون وظایف شهرداری‌ها» مصوب ۱۳۳۴/۴/۱۱با اصلاحات و الحاقات بعدی، در ایجاد جهت‌گیری موجود، نقش اصلی را داشته است:

«بند ۲۴: صدور پروانه برای کلیه ساختمان‌هایی که در شهر می‌شود.

تبصره- شهرداری در شهرهایی که نقشهٔ جامع شهر تهیه شده مکلف است طبق ضوابط نقشه مذکور در پروانه‌های ساختمانی نوع استفاده از ساختمان را قید کند. در صورتی که بر خلاف مندرجات پروانه ساختمانی در منطقه غیر تجاری محل کسب یا پیشه و یا تجارت دائر شود شهرداری مورد را در کمیسیون مقرر در تبصره یک ماده ۱۰۰ این قانون مطرح می‌نماید و کمیسیون در صورت احراز تخلف مالک یا مستأجر با تعیین مهلت مناسب که نباید ازدو ماه تجاوز نماید در مورد تعطیل محل کسب یا پیشه و یا تجارت ظرف مدت یک‌ماه اتخاذ تصمیم می‌کند.

دائر کردن دفتر وکالت و مطب و دفتر اسناد رسمی و ازدواج و طلاق و دفتر روزنامه و مجله و دفتر مهندسی به وسیله مالک از نظر این قانون استفاده تجاری محسوب نمی‌شود.»

قانونگذار، با رویکرد حمایتی نسبت به این مشاغل و ایجاد امکان دسترسی مردم به خدمات مربوطه، چنین مجوزی را صادر کرده است. این حمایت، همچنان برقرار است و تحولات مشاغل و بویژه پزشکی و حرف وابسته، نتوانسته در این ضرورت، تغییری ایجاد نماید. حتی تضعیفِ اصل دسترسی آسان و همگانی به خدمات پزشکی (عدالت درمانی و پزشکی) به واسطهٔ تمرکز مراکز پزشکی در نقاط محدود نیز نتوانسته قانونگذار را به بازنگری در این تبصره مجاب نماید. در این گزارش، سیر تحولات مربوط به این تبصره، مرور می‌شود.

۳. مروری بر اقدامات و تحولات مربوط به تبصره ذیل بند ۲۴ ماده ۵۵ قانون وظایف شهرداری‌ها

۳-۱. ماده واحده قانون محل مطب پزشکان مصوب سال ۱۳۶۶

با توجه به وجود عبارت «فعالیت شغلی پزشکان و صاحبان حرف وابسته» در ماده واحدهٔ قانون محل مطب پزشکان مصوب سال ۱۳۶۶، استفاده از اماکن مسکونی یا تجاری در قالب کلینیک‌های درمانی، آزمایشگاه طبی، رادیولوژی، تزریقات، داروخانه‌ها، درمانگاه‌های خصوصی، مراکز طب هسته‌ای، سیتی اسکن و نظایر آن که کلاً از حرف وابسته به پزشکی هستند، فاقد اشکال قانونی بوده و قابل طرح در کمیسیون ماده صد قانون شهرداری نیست.

۳-۲. آرای دیوان عدالت اداری در مورد تبصره بند ۲۴ ماده ۵۵ قانون شهرداری‌ها

۳-۲-۱. سال ۱۳۵۷ و امتیازهای مشاغل خانگی

استثنای دیگری که نسبت به تبصره بند ۲۴ ماده ۵۵ قانون شهرداری وجود دارد و از صلاحیت ذاتی کمیسیون تبصره یک ماده ۱۰۰ قانون شهرداری خارج گردیده مشاغل خانگی است.

با اینکه در تبصره ی ذیل بند ۲۴ ماده ۵۵ قانون شهرداری ها در خصوص مشاغل مجاز، جهت فعالیت در اماکن مسکونی تعیین تکلیف گردیده بود، انجمن شهر تهران، طی مصوبه شماره ۵۷۳ مورخ ۱۳۵۷/۳/۷ «به منظور تأمین مایحتاج روزانهٔ

مردم و همچنین کاهش سنگینی ترافیک شهر» و با توجه به اینکه «در عمل مشکلاتی برای شهرداری در بر نداشته و مصلحت شهروندان شهر تهران بوده است» اقدام به معرفی مشاغل دیگری جهت استقرار در اماکن مسکونی نموده و این امر در بخشنامه شماره ۶۸۴ مورخ ۶۱/۳/۱۱ شهردار وقت (و قائم مقام وزیر کشور) تأیید و تثبیت می‌گردد. این مشاغل عبارت بودند از: لبنیاتی، بقالی، نانوایی، میوه فروشی، قصابی، مرغ فروشی، تعمیرات لوازم کوچک خانگی، الکتریکی، داروخانه، واکسی و تعمیرات کفش، خشک شویی و نفت فروشی و دائر نمودن مشاغلی مانند آرایشگاه زنانه و مردانه، مطب پزشکان، تزریقات، گرمابه، نوشت افزار و کتابفروشی.

هیات عمومی دیوان عدالت اداری طی رأی شماره ۲۶۴ مورخ ۶۹/۱۲/۷، رعایت حقوق ناشی از این مصوبهٔ انجمن و بخشنامهٔ شهردار وقت را مورد تأکید قرار داده است.

طبق ماده واحدهٔ قانون محل مطب پزشکان مصوب ۱۳۶۶، فعالیت شغلی پزشکان و صاحبان حرف وابسته در ساختمان‌های مسکونی و تجاری ملکی و اجاره‌ای بلامانع است و لزومی به مالکیت مطب وجود ندارد. این دلیل نقضی است بر نظر عده‌ای که بر اساس تبصرهٔ ذیل بند ۲۴ مادهٔ ۵۵ قانون شهرداری‌ها، مالکیت استفاده کننده را شرط عدم تحقق شمولیت قانون برای منع تغییر کاربری می دانند و امتیاز مزبور را منحصر به اماکن ملکی پزشکان تلقی می کنند.

اما برخی از شعب دیوان عدالت اداری در استفاده از مطب پزشکان به دلیل تردد غیرمتعارف و استفادهٔ بیش از حد از تأسیسات مشترک و به استناد اصل ۴۰ قانون اساسی و ماده ۱۳۲ قانون مدنی، اخذ رضایت از مالکین مشاعی را برای استفاده با کاربری مطب لازم دانسته اند. (کلاسه پرونده ۹۱/۳۳ ۲۷۰۷ و ۳۲/۹۲ ۲۰۶ – شعبه ۳۳ دیوان عدالت اداری)

۳-۳. تخلف عدم رعایت اصول بهداشتی، فنی و شهرسازی

اصول فنی، شامل آن تعداد از ضوابط شناخته شده و علمی راجع به احداث بنا می شود که عدم لحاظ آن موجب عدم امکان بهره برداری مطلوب از ساختمان و عدم مقاومت و بقای ساختمان می شود.

اصول بهداشتی مربوط به اموری است که رعایت آن به منظور حفظ سلامت جسم و روان استفاده کنندگان از ساختمان ضرورت دارد و تخطی از آن موجب خلل و نقصان در بهداشت جسم و روان انسان می‌گردد.

منظور از اصول شهرسازی رعایت اصول و ضوابطی است که برای حفظ بافت شهر و توسعهٔ فعلی و آتی آن نیاز می‌باشد. تخلف از موارد فوق توسط مالک، از موجبات طرح دعوا در کمسیون ماده ۱۰۰ قانون شهرداری‌ها می باشد که در این نوع از تخلف،کمیسیون رأی به تخریب آن بنا خواهد داد.

۳-۴. تغییر کاربری

چنین تخلفی زمانی تحقق پیدا می‌کند که بر خلاف مندرجات پروانه ساختمانی، در منطقهٔ غیر تجاری، محل کسب یا پیشه و یا تجارت دائر شود. در مورد این تخلف، شهرداری پس از اطلاع مورد را در کمیسیون ماده ۱۰۰ مطرح می کند و

کمیسیون پس از احراز تخلف در مهلت مناسب که نباید از دو ماه تجاوز کند، در مورد تعطیلی محل کسب یا پیشه و یا تجارت، ظرف مدت یک ماه تصمیم‌گیری می کند.

اجرای این تصمیم با مأمورین شهرداری است. کسی که عالما از محل مزبور پس از تعطیلی، برای کسب و پیشه و یا تجارت استفاده کند به حبس جُنحه ای از ۶ ماه تا دو سال و جزای نقدی از پنج هزار و یک ریال تا ده هزار ریال، محکوم خواهد شد و محل کسب نیز مجددا تعطیل خواهد شد (تبصره بند ۲۴ م ۵۵ ق.ش).

لازم به ذکر است که دائر کردن دفتر وکالت و مطب و دفتر اسناد رسمی ازدواج و طلاق و دفتر روزنامه و مجله و دفتر مهندسی به وسیله مالک از نظر این قانون استفاده تجاری محسوب نمی‌شود. نکته دیگری که باید به آن اشاره شود عدم پیش بینی قانونگذار در مورد تغییر کاربری تجاری به غیرتجاری است. یعنی اینکه اگر کسی محل کسب یا پیشه خود را، که مطابق مندرجات پروانه‌اش تجاری است، به محل سکونت خود تبدیل کند و یا هر استفادهٔ غیرتجاری دیگری از آن ببرد، آیا مشمول این ماده می شود یا خیر؟ مطابق قانون و رویهٔ موجود، این تغییر کاربری، مشمول مقررات این ماده نمی‌شود.

۳-۵. بررسی دادنامهٔ شمارهٔ ۹۴۰۹۹۷۰۹۵۵۸۰۱۸۲۷

تاریخ دادنامه قطعی: ۱۳۹۴/۰۸/۳۰

رأی شعبهٔ بدوی دیوان عدالت اداری: نظر به اینکه مطابق ماده ۳ قانون مربوط به مقررات پزشکی و داروئی مصوب سال ۱۳۳۴ و اطلاق بعدی، شغل مامائی جزو صنف پزشکی است و با عنایت به اینکه مطابق حکم ماده واحده قانون محل تأسیس مطب مصوب سال ۱۳۶۶، فعالیت صاحبان حرف پزشکی در اماکن مسکونی بلامانع است و تبصره ذیل بند ۲۴ مادهٔ ۵۵ قانون شهرداری ها هم مبین همین معنی است و با عنایت به اینکه قانونگذار با توجه به خصوصیات ذاتی این مشاغل از قبیلِ داشتن ارباب رجوع و ارائه خدمات عمومی که در نتیجهٔ آن رفت و آمد به محل مطب است، انشای قانون نموده است و از طرفی مواردی که به عنوان تخلف به شاکی نسبت داده شده، همان مواردی است که ناشی از کار مامائی است، با این اوصاف رأی موصوف از نظر این شعبه منطبق با قانون نمی باشد و لذا رأی به نقض آن صادر و اعلام می گردد.

رأی شعبه تجدیدنظر دیوان عدالت اداری: هرچند براساس تبصرهٔ ذیل بند ۲۴ ماده ۵۵ قانون شهرداری‌ها، دائر کردن مطب در منطقه غیرتجاری به وسیلهٔ مالک استفاده تجاری محسوب نمی شود، ولی هیچگونه دلالتی بر تجویز آن در هر شرایطی ولو با ایجاد مزاحمت ندارد و بموجب بند ۲۰ ماده مذکور، نظارت و مراقبت از مشاغل مزاحم و جلوگیری از ایجاد چنین اماکنی از وظایف شهرداری می باشد و ایجاد مطب در واحد مسکونی متعلق به مشارالیها با عنایت به نتایج حاصله از بررسی مسئولین امر و اعلام شکایت مجاورین، ایجاد مزاحمت نموده و رأی معترض عنه وفق مقررات تشخیص، لذا با استناد مادهٔ ۷۱ قانون تشکیلات وآئین دادرسی دیوان عدالت اداری مصوب ۱۳۹۲، ضمن نقض دادنامه، تجدیدنظرخواسته به شمارهٔ ۱۵۵۱- ۱۵/۷/۱۳۹۳، حکم به رد شکایت شاکیه صادر و اعلام می‌گردد. رأی صادره قطعی است.

۳-۶. عوارض از اماکن درمانی- پزشکی در کاربری‌های غیرمرتبط

دادنامهٔ شماره ۷۸ مورخ ۱۳۹۵/۲/۲۱ هیأت عمومی دیوان عدالت اداری: مطابق ماده واحده قانون محل مطب پزشکان مصوب سال ۱۳۶۶ مقرر شده است، «فعالیت شغلی پزشکان و صاحبان حرف وابسته در ساختمان های مسکونی و تجاری و ملکی و اجاره‌ای بلامانع است.» به موجب قسمت آخر تبصره ذیل بند ۲۴ ماده ۵۵ قانون شهرداری نیز دایر کردن مطب توسط مالک در محل مسکونی از نظر قانون مذکور به عنوان استفاده تجاری محسوب نشده است و با توجه به مفاد رأی شماره ۵۷۶ – ۱۳۷۱/۷/۱۴ هیأت عمومی دیوان عالی کشور، اماکن استیجاری مطب پزشکان که برای خدمت عمومی و تخصصی پزشکی و معالجه بیماران، مورد استفاده واقع می‌شود محل کسب و پیشه یا تجارت محسوب نمی شود. با توجه به مراتب بندهای ۲ و ۱۰ ماده ۳ مصوبه شماره ۳/۱۸۶۱/ش – ۱۳۸۶/۵/۲۳ شورای اسلامی شهر مشهد که مؤسسات بهداشتی و درمانی خصوصی و فضای مسقف کلینیک و اورژانس شخصی را مشمول بهای خدمات مجوز بهره‌برداری تجاری تلقی کرده است، خلاف قانون و خارج از حدود اختیارات مرجع وضع تشخیص داده می‌شود و... ابطال می‌شود.

۳-۷. جدیدترین رأی هیأت عمومی به شماره دادنامه ۱۲۶ مورخه ۱۳۹۶/۰۲/۱۹

«مطابق ماده ۹۲ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری مصوب سال ۱۳۹۲ مقرر شده است که: «چنانچه مصوبه‌ای در هیأت عمومی ابطال شود، رعایت مفاد رأی هیأت عمومی در مصوبات بعدی الزامی است. هرگاه مراجع مربوط، مصوبه جدیدی مغایر رأی هیأت عمومی تصویب کنند، رئیس دیوان موضوع را خارج از نوبت، بدون رعایت مفاد ماده ۸۳ قانون مذکور و فقط با دعوت نمایندهٔ مرجع تصویب کنند، در هیأت عمومی مطرح می نماید.» نظر به اینکه در رأی شماره ۸۷۲–۱۳۸۷/۱۲/۱۸ هیأت عمومی دیوان عدالت اداری مصوبهٔ شورای اسلامی شهر مشهد، مبنی بر پرداخت مبالغی تحت عنوان تغییر بهره برداری بهداشتی درمانی از محل مسکونی، در صورت عدم سکونت در آن، به لحاظ مغایرت با قانون ابطال شده است و شورای اسلامی شهر سنندج در ردیف۲ جدول ۲۷ با عنوان عوارض مکانهایی که در غیر کاربری موجود مشغول فعالیت هستند، مبادرت به تعیین عوارض درمانی – پزشکی کرده است، بنابراین ردیف ۲ جدول ۲۷ تعرفهٔ عوارض و بهای خدمات سال ۱۳۹۵ مصوب شورای اسلامی شهر سنندج به لحاظ مغایرت با رأی هیأت عمومی یاد شده با استناد به بند ۱ ماده ۱۲ و مواد ۱۳ و ۸۸ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری مصوب سال ۱۳۹۲ از تاریخ تصویب ابطال می‌شود.»

۳-۸. رای هیأت عمومی دیوان عدالت اداری به شماره‌های ۷۴۸ ـ ۷۴۷

چکیده رأی:

الزامی به تأمین پارکینگ برای مطب، دفتر وکالت و دفاتر اسناد رسمی و دفاتر مهندسی و مطب وجود ندارد.

تاریخ دادنامه: ۱۳۹۵/۰۹/۳۰

شماره دادنامه: ۷۴۸ ـ ۷۴۷

کلاسه پرونده: ۹۴/۳۵۸ ـ ۹۳/۲۳۰

رأی هیأت عمومی

با توجه به اینکه مطابق ذیل تبصره بند ۲۴ ماده ۵۵ قانون شهرداری، دایر کردن دفتر وکالت و مطب و دفتر اسناد رسمی، ازدواج، طلاق، دفتر روزنامه، مجله و دفتر مهندسی به وسیله مالک استفاده تجاری محسوب نمی‌شود و این نوع بهره‌برداری به وجود پارکینگ در اماکن غیرتجاری موکول نشده است و الزام به تأمین پارکینگ به شرح مصوبهٔ مورد اعتراض از حدود صلاحیت کمیسیون ماده ۵ قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی‌ومعماری ایران خارج است، بنابراین بند ۵ صورتجلسه مورخ ۲۳/۱۱/۱۳۹۲ کمیسیون طرح تفصیلی شهر مشهد که برای واحدهای درمانی مندرج در مصوبه، تأمین پارکینگ را الزامی دانسته است خلاف قانون و خارج از حدود اختیارات مرجع تصویب می‌باشد و به استناد بند ۱ ماده ۱۲ و ماده۸۸ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری مصوب سال۱۳۹۲ ابطال می‌شود.

رئیس هیأت عمومی دیوان عدالت اداری ـ محمدکاظم بهرامی

رأی شعب دیوان عدالت اداری

چکیده:

اقدام شهرداری در تهاتر متراژ کسر شده از زمین با اعطای تراکم باید به صورت توافقی باشد و تهاتر قهری پذیرفته نیست.

شماره دادنامه : ۹۱۰۹۹۷۰۹۰۳۲۰۲۸۱۸ مورخ :۲۹/۰۹/۱۳۹۱

رأی دیوان

در خصوص شکایت آقای (ک.الف) به طرفیت شهرداری تهران به خواسته فوق الاشعار(تصدیق ورود خسارت) با توجه به محتویات پرونده و اسناد و مدارک موجود در آن و لایحهٔ دفاعیهٔ طرف شکایت که به شماره... در دفتر ثبت لوایح این شعبه ثبت گردیده است، نظر به اینکه شهرداری ادعا نموده در قبال متراژ کسر شده از زمین شاکی بعد از اجرای طرح اعطای تراکم بر اساس متراژ منعکس در سند مالکیت شاکی صورت گرفته و بدین وسیله تهاتر صورت گرفته در حالی که تهاتر این چنینی نیاز به توافق طرفین دارد و شهرداری توافق نامه مالک را ارائه ننموده است، بنابراین دعوی مطروحه را ثابت تشخیص و به استناد مواد ۷، ۱۳و۱۴ قانون دیوان عدالت اداری، حکم به ورود شکایت و تصدیق خسارت شاکی نسبت به مساحت کسر شده از زمین وی صادر و اعلام می گردد. این رای قطعی است.

رئیس شعبه ۳۲ دیوان عدالت اداری_ مستشار شعبه

۳-۹. آذر ماه سال ۱۳۹۷ و تلاش جهت اداری تلقی شدن کاربری دفتر وکالت و مطب پزشک

مرتضی الویری، رئیس وقت شورای عالی استان‌ها:

مصوبهٔ معافیت عوارضِ حرفه‌هایی مانند وکلا و پزشکان مربوط به سال ۱۳۳۴ است و در حال حاضر با توجه به شرایط کنونی، این گونه مشاغل نباید از پرداخت عوارض معاف باشند. (خبرگزاری ایرنا)

بنابراین به نظر می‌رسید شورای عالی استانها می خواهد از اختیارات خود جهت تقدیم طرح قانونی به مجلس جهت رسیدن به هدف یاد شده استفاده کند.

مفاد این ماده واحده پیشنهادی به شرح زیر بود:

ماده واحده – دائر کردن مطب و فعالیت سایر حرف وابسته پزشکی به عنوان استفاده درمانی، دائر کردن دفتر اسناد رسمی، دفتر ازدواج و طلاق، دفتر وکالت و دفتر مهندسی به عنوان استفاده اداری و دائرکردن دفتر روزنامه و مجله به عنوان استفاده فرهنگی محسوب می گردد.

تبصره ۱– ضوابط و مقررات استقرار و دائر کردن فعالیت های فوق، بر اساس آیین نامه‌ای خواهد بود که ظرف مدت یک ماه به پیشنهاد شورای عالی استان ها، به تصویب هیأت وزیران می رسد.

تبصره ۲– از تاریخ تصویب این ماده واحده، قسمت اخیر تبصره ذیل بند ۲۴ ماده ۵۵ و ماده واحدهٔ قانون محل مطب پزشکان مصوب سال ۱۳۶۶ و کلیه قوانین و مقررات و ضوابط مغایر، ملغی می گردد.

۳-۹-۱. اعتراض به پیش‌نویس قانون

کانون سردفتران و دفتریاران و رؤسای کانون وکلای دادگستری مرکز، سازمان‌های نظام پزشکی و نظام مهندسی، کانون کارشناسان رسمی، کانون دفاتر خدمات الکترونیک قضایی، کانون سردفتران ازدواج و طلاق، کانون دفاتر پیشخوان خدمات دولت، به ریاست جمهوری اسلامی ایران، پیرامون لایحهٔ «نحوه اداره و بهره برداری از آپارتمان» نامه نوشته و تقاضای تجدید نظر در ماده ۱۰ این لایحه کردند.

وکلا و پزشکان توانستند معاونت حقوقی ریاست جمهوری را مجاب نمایند تا دفتر وکیل و مطب پزشک، در لایحهٔ نحوه اداره و بهره برداری از آپارتمانها، جزء مشاغلی باشد که در آپارتمانهای مسکونی هم امکان فعالیت داشته باشند. بنابراین لایحه مزبور با امتیاز یاد شده، به مجلس رفت.

۳-۹-۲. چکیدهٔ نظر مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

مرکز پژوهش‌های مجلس نظر خود را درباره طرح "نحوه فعالیت و استقرار دفاتر اسناد رسمی و ازدواج و طلاق، مطب پزشکان، دفاتر روزنامه و مجله، وکالت و مهندسی" اینگونه اعلام کرد:

نقاط قوت طرح : محدودیت فعالیت این مشاغل به اماکن تجاری و اداری می‌تواند از مشکلات ناشی از فعالیت آنها در مجتمع‌های مسکونی ازجمله ترافیک و مزاحمت برای ساکنان محلی بکاهد.

اما نقاط ضعف طرح چنین بیان شده است: کسب‌وکارهای هدف این طرح، همگن نیستند و برخی از صاحبان این مشاغل دیگر نیازی به حمایت و تشویق ندارند، در حالی که برخی همچنان نیازمند حمایت هستند. محدود کردن حرفه‌های مذکور

به فعالیت در ساختمان‌های تجاری باعث محدود شدن دسترسی مردم به این خدمات می‌شود. همچنین با افزایش هزینه‌های مطب و دفاتر، احتمال افزایش تعرفهٔ خدمات وجود دارد که این امر مغایر با سیاست‌های کلی سلامت است.

در نهایت، پیشنهاد شده که مفاد طرح حاضر، به‌جای یک طرح جداگانه، در چارچوب لایحه «درآمد پایدار و هزینه شهرداری‌ها و دهیاری‌ها» درج و بررسی شود.(پیوست شماره۱)

۳-۹-۳. رد طرح اخذ عوارض از دفاتر اسناد رسمی، ازدواج و طلاق و ....

نایب رئیس وقت کمیسیون بهداشت و درمان مجلس شورای اسلامی گفت: طرحِ نحوه فعالیت و استقرار مطب پزشکان و حِرف وابسته، دفاتر اسناد رسمی، ازدواج و طلاق، دفاتر روزنامه و مجله، وکالت و مهندسی با اکثریت آرا رد شد. وی گفت: این طرح را شورای عالی استان‌ها در راستای اجرای اصل ۱۰۲ قانون اساسی ارائه کرده است.

دلیل مخالفان این طرح، افزایش سرسام‌آور هزینه های سلامت بود، چرا که باید میلیون‌ها مترمربع را در کاربری درمانی تعریف کنیم که طبیعتاً بار مالی زیادی به همراه دارد، با توجه به اینکه امسال تعرفه‌های پزشکی افزایش نداشته‌اند، در صورت اجرای این طرح، تعرفه‌های پزشکی نیز افزایش پیدا می کند، همچنین باید اصل دسترسی مردم را در اجرای طرح‌ها در نظر بگیریم. در تعاریف این طرح پیشنهادی، مجتمع‌های پزشکی در نقاط مشخصی تعریف می‌شوند، که باعث کاهش دسترسی مردم خواهد شد. گفتنی است که تجربه مشابه در کشورهای دیگر نیز به همین صورت است. هدف قانون‌گذار در سال ۱۳۳۴، تسهیل دسترسی و کاهش هزینه از جیب مردم بوده است.

استناد موافقین طرح، صرفاً درآمدزایی برای شهرداری‌ها است، ما نمی‌توانیم صرفاً برای مقاصد درآمدزایی، بار سنگینی را تحمیل کنیم. از طرفی باید از اشتغال‌زایی و شغل‌های نوپا حمایت کنیم، چرا که حداقل ۶۰ هزار شغل از این طریق ایجاد شده است. تغییر کاربری هزاران مرکز درمانی و آزمایشگاه و کلینیک‌ها، خدمات سلامت را گرانتر خواهد کرد. از این رو کمیسیون بهداشت و درمان گزارش رد این طرح را نوشت.

۳-۱۰. تجویز اخذ عوارض پزشکان از سوی هیأت تخصصی دیوان عدالت اداری

هیأت عمومی دیوان عدالت اداری در آراء صادره ذیل، چنین نظر داده است که تجویز اخذ عوارض کسب و پیشه و بهای خدمات از مطب پزشکان و حرف وابسته با قانون مغایرتی ندارد و قابل ابطال نیست:

- دادنامهٔ ۱۴۴ مورخ ۱۳۹۵/۸/۱۲ (در مورد عوارض کسب و پیشه پزشکان – ارومیه)
- دادنامهٔ شماره ۶۷ تاریخ : ۹۶/۴/۱۹ عوارض شغلی در مورد کلیه حرف پزشکی
- در رأی دیگر عوارض پزشکان و دندانپزشکان در شهر کرج قانونی شناخته شد. رأی هیأت تخصصی عمران، شهرسازی و اسناد به دادنامه ۶۷ به تاریخ ۱۳۹۶/۴/۱۹

- همچنین دادنامه شماره ۷۹ مورخ ۱۳۹۶/۴/۳۱ هیات تخصصی عمران ، شهرسازی و اسناد عوارض بر فعالیت مشاغل و صنوف غیر مشمول نظام صنفی و مشاغل خاص (مطب پزشکان فوق تخصص – تخصصی – عمومی – دندان پزشکان – آزمایشگاه‌ها)
- دادنامه شماره ۹۷۰۹۹۷۰۹۰۶۰۱۰۳۸۶ تاریخ: ۹۷/۱۰/۳۰ با موضوع ابطال تبصره ماده ۲ مصوبه شماره ۳/۹۰/۴۷۴۶/ش – ۹۰/۱۱/۱۱ شورای شهر مشهد موضوع عوارض کسب و پیشه پزشکان و صاحبان حرف وابسته پزشکی
- دادنامه شماره ۹۷۰۹۹۷۰۹۰۶۰۱۰۳۹۵ تاریخ: ۹۷/۱۱/۳۰ ابطال عوارض مطب پزشکان (بند ۵ الی ۸ ماده ۴۵ عوارض حرف پزشکی سال ۹۵) و ردیف ۳۷۴ الی ۳۷۷ جدول شماره ۱ لایحه اصلاح عوارض کسب و پیشه دفترچه عوارض محلی سال ۹۶ (شورای اسلامی شهر کرمانشاه)
- دادنامه شماره ۹۸۰۹۹۷۰۹۰۶۰۱۰۰۳۸ – ۱۳۹۸/۲/۲۳، ابطال عوارض مشاغل و حرف پزشکی با موضوع ابطال جدول شماره ۲ سال های ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵ شورای اسلامی شهر قم
- دادنامه شماره ۹۸۰۹۹۷۰۹۰۶۰۱۰۲۰ و ۲۰۳ به تاریخ ۱۴ مرداد ۱۳۹۸، با موضوع ابطال مصوبه شماره ۵۸۴۹/ ص – ۱۳۹۳/۱۱/۹ عوارض شاغلان حرف پزشکی

آرای متعددی از هیأت عمومی(۴ رأی) و هیأت تخصصی دیوان عدالت اداری (۸ رأی) در خصوص قانونی بودن عوارض کلیه حرف پزشکی(مطب پزشکان فوق تخصص – تخصصی – عمومی – دندان پزشکان – آزمایشگاه ها) و به صورت کلی، عوارض بر فعالیت مشاغل و صنوف غیر مشمول نظام صنفی و مشاغل خاص وجود دارد.

شوراهای شهر در جوابیه خود به ابطالی‌ها بیان می‌دارند که رأی وحدت رویهٔ ۵۷۶- ۱۳۷۱/۴/۱۴ دیوان‌عالی کشور در خصوص حق کسب و پیشه بوده و ارتباطی به عوارض کسب و پیشه ندارد.

رویهٔ قضایی دیوان عدالت اداری شامل ماده ۵۵ قانون شهرداری و دایر کردن مطب در اماکن مسکونی(پیوست شماره ۲)

۴. ضوابط پیش‌بینی شده برای پارکینگ مراکز درمانی و تجاری در طرح تفصیلی تبریز

در آخرین طرح تفصیلی تبریز(۱۳۹۱)، به ازای هر ۱۰۰ مترمربع سطح زیربنا در مراکز درمانی، یک واحد پارکینگ در زیرزمین و همکف یا فضای بازِ محوطه، پیش‌بینی شده و الزامی است. همچنین به ازای هر واحد تجاری تا ۷۵ مترمربع، تأمین یک واحد پارکینگ الزامی است.

۵. مصوبهٔ شورای اسلامی شهر تبریز در خصوص مطب پزشکان و حرف وابسته

در دورهٔ پنجم شورای اسلامی شهر تبریز و در تاریخ ۱۳۹۸/۰۹/۰۳، لایحهٔ شهرداری تبریز مبنی بر تجویز ارائه تسهیلات و افزایش انگیزه در بخش خصوصی و وصول بهای خدمات بهره‌برداری از کاربری‌های شهری (به غیر از تجاری)، تصویب شده و در ارتباط با حرف پزشکی، دفاتر مهندسی و وکالت و مجله و ورزنامه به شرح زیر ابلاغ گردید:

باتوجه به اینکه قانون‌گذار در قسمت پایانی بند ۲۴ ماده ۵۵ قانون شهرداری، دایر کردن دفتر وکالت و مطب و حرف پزشکی و دفتر اسناد رسمی و ازدواج و طلاق و دفتر روزنامه و مجله و دفتر مهندسی بوسیله مالک را، استفاده تجاری محسوب نکرده است و نظر به بخشنامه‌های متعدد موجود در رابطه با جواز فعالیت شغلی پزشکان و صاحبان حرف وابسته در ساختارهای مسکونی و تجاری ملکی و اجاره‌ای صاحبان و متصدیان این قبیل حرف، تشکیل پرونده تخلفاتی و ارسال آن به کمیسیون‌های ماده صد قانون شهرداری مجاز نیست و از پرداخت بهای خدمات معاف هستند. این لایحه با ۸ رأی موافق از ۱۲ عضو حاضر به تصویب رسید.

۶. ضوابط عمومی مطب پزشکان

تشخیص فعالیت شغلی پزشکی و صاحبان حرف وابسته به آن در اختیار شهرداری نیست بلکه با وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی است.

نظر به این که در قانون محل مطب پزشکان مصوب سال ۱۳۶۶ مقرر شده است، فعالیت شغلی پزشکان و صاحبان حرف وابسته در ساختمانهای مسکونی و تجاری بلامانع است و تشخیص فعالیت شغلی پزشکی و صاحبان حرف وابستهٔ آن در اختیار شهرداری نیست تا مصادیق آن به وسیلهٔ معاونت شهرسازی و معماری تعیین شود، لذا همین امر باعث شده است که ضوابط شهرسازی برای مکان‌یابی تعیین نشود.

۶-۱. کلیات

ماده ۱- دانشگاه/دانشکده‌های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی صادرکنندهٔ پروانه تأسیس مطب، موظفند مندرجات این دستورالعمل را به نحو مقتضی به اطلاع صاحبان پروانه مطب برسانند تا نسبت به تطبیق خود با ضوابط دستور العمل اقدام نمایند.

ماده ۲- مطب به محلی اطلاق می‌گردد که پزشک دارای پروانه تأسیس مطب، در آن به تشخیص بیماری و ارائهٔ درمان اشتغال دارد. دراین محل بیماران، خدمت سرپایی تشخیص و درمانی را دریافت کرده و درصورت نیاز به تحت نظر یا بستری بودن به درمانگاه و یا بیمارستان ارجاع می‌شوند.

تبصره۱- انتخاب عناوین مجعول برای تابلو مطب نظیر انستیتو، مؤسسه، مرکز، مطب شبانه‌روزی و نظایر آن‌ها به هر شکل و عنوان ممنوع می‌باشد.

تبصره ۲- ساختمان یا مجتمع پزشکان به مجموعه‌ای از مطب‌های پزشکان اطلاق می‌گردد که هر پزشک، بطور مستقل به معاینه و مداوای بیماران می پردازد و ساختمان پزشکان، مؤسسه پزشکی محسوب نمی‌گردد.

تبصره۳- به کار بردن عناوینی مانند درمانگاه، کلینیک، پلی کلینیک، مؤسسه پزشکی برای ساختمان و مجتمع پزشکان ممنوع می باشد.

تبصره۴- تابلوی کلیهٔ پزشکان شاغل در این گونه مجموعه ها، باید برابر ضوابط سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی در محل مناسب و در معرض دید نصب گردد.

ماده۳- فروش و تحویل هر گونه دارو ، ملزومات و تجهیزات پزشکی در مطب، ممنوع می باشد.

تبصره- مصرف داروهای اورژانس در موارد فوریت های پزشکی و استفاده از ملزومات و تجهیزات پزشکی در درمان‌های سرپایی و سایر اقدامات مجاز در مطب، به عنوان مواد مصرفی خدمات پزشکی تلقی شده و مشمول ضابطهٔ فوق نمی باشد.

ماده ۴- تعداد و شرایط کارکنان یک مطب، باید متناسب با خدمات مجاز در مطب باشد.

ماده ۵- ساعات فعالیت در مطب، بنا به زمان فعالیت هر پزشک به نحو مقتضی مشخص و اعلام گردد.

ماده ۶- انجام خدمات تزریقات و پانسمان در مطب ، پس از اخذ مجوز قانونی مربوط، بلامانع است.

ماده ۷- انجام اقدامات تشخیصی یا درمانی که طبق ضوابط و مقررات باید در موسسه پزشکی مربوطه انجام گیرد و انجام اعمال غیرمجاز، مطرح در مصوبه ۵۵/۱۰/۶ هیأت مدیره نظام پزشکی، در مطب ممنوع است.

ماده ۸- در مطب‌هایی که تزریقات، پانسمان، جراحی‌های سرپایی با معاینات زنانگی به عمل می‌آید، واکسیناسیون کلیه افرادی که به نحوی با بیمار یا وسایل و تجهیزات پزشکی ارتباط دارند، برعلیه بیماری هپاتیت **B** الزامی است و حفظ سوابق واکسیناسیون با مصونیت، جهت ارائه به بازرسین ضروری می باشد .

ماده ۹- هر مؤسس مطب دندانپزشکی، موظف است تا مطب را منطبق با مفاد آئین نامه، تأسیس و موضوع را به دانشگاه /دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی مربوطه اعلام نمایند:

تبصره ۱- مطب‌هایی که تاکنون تأسیس شده‌اند نیز، مشمول ضوابط این دستورالعمل می باشند.

تبصره۲- در صورت عدم تطابق شرایط مطب با هر کدام از مقررات، اقدامات اصلاحی ظرف مدت سه ماه پس از بازدید دانشگاه علوم پزشکی مربوطه باید انجام پذیرد.

ماده ۱۰- چنانچه ضوابط تعیین شده در این آئین نامه، پس از بازدید دانشگاه علوم پزشکی مربوطه وانقضای موعد مقرر (قید شده در تبصره۲ ماده ۹) رعایت نگردد، به ترتیب زیر رفتار خواهد شد:

الف- تذکر شفاهی با قید موضوع درصورت جلسه بازرسی محل، توسط دانشگاه علوم پزشکی مربوطه و تعیین زمان توافقی بین صاحب پروانه و بازرس دانشگاه، برای انجام اصلاحات لازم بین یک الی شش ماه.

ب- اخطار کتبی و تعیین مهلت نهایی برای انجام اصلاحات توسط دانشگاه علوم پزشکی مربوطه و انعکاس به سازمان نظام پزشکی محل، جهت پیگیری موضوع و اعلام نتیجه به دانشگاه /دانشکده علوم پزشکی مربوطه.

۶-۲. فضای فیزیکی

ماده ۱۱- هر مطب پزشکی باید حداقل دارای اتاق معاینه با فضای مناسب و یک سالن انتظار با مساحت مناسب و سرویس‌های کامل بهداشتی، منطبق با شرایط منطقه‌ای و نظر دانشگاه/دانشکده علوم پزشکی مربوط باشد.

تبصره ۱- هر مطب پزشکی دارای مجوز تزریقات و پانسمان، می‌تواند علاوه بر اتاق‌های فوق، یک اتاق با حداکثر دو تخت، جهت ارائه خدمات تزریقات دارو ، سرم و انجام پانسمان تخصیص دهد.

تبصره ۲- وجود یک اتاق مجزا برای سایر خدمات پزشکی نظیر ثبت نوار قلبی ،گچ‌گیری و اقدامات حیاتی اورژانس نظیر **CPR** با رعایت جدا و محفوظ بودن بیماران اختیاری است، ولی هرگونه افزایش اتاق‌ها و تجهیزات که مطب را تبدیل به مؤسسه درمانی نماید، ممنوع می باشد.

ماده ۱۲- معاینه بیماران به طور همزمان مجاز نمی باشد و محل معاینه بیماران باید از محل انتظار کاملاً جدا باشد.

ماده ۱۳- پوشش دیوارها و سقف باید سالم، صاف، بدون درز و شکاف و تمیز باشد.

ماده ۱۴- کف کلیه اتاق ها، راهروها، توالت و محوطه دستشویی باید سالم، صاف، بدون درز و شکاف از جنس قابل شستشو باشد.

تبصره ۱- دیوارهای اتاق مربوط به واحد تزریقات و پانسمان باید تا ارتفاع ۱/۸۰ متر از کف با کاشی، سرامیک یا سنگ پوشیده شده باشد. درغیر این صورت کلیه وجوه دیوار با رنگ قابل شستشو نظیر رنگ و روغن، پوشیده شود.

تبصره۲- نصب دستشویی همراه با مایع صابون در واحد تزریقات و پانسمان ضروری می باشد.

ماده ۱۵- کاسهٔ سنگ توالت و دستشویی‌ها از جنس سرامیک یا چینی سالم و بدون شکستگی یا ترک خوردگی بوده و مجهز به شترگلو باشد.

ماده ۱۶- دیوارِ محل نصب دستشویی(اطراف دستشویی) به طور مناسب کاشی‌کاری گردد و دیوار توالت، قابل شستشوی روزانه باشد.(دیوار توالت حتی الامکان تا ارتفاع ۱/۸۰ متر از کف با کاشی،سرامیک یا سنگ پوشیده باشد.

ماده ۱۷- در و پنجره‌ها باید سالم و رنگ‌آمیزی شده و تمیز باشد.(در و پنجره‌های آلومینیومی نیازی به رنگ‌آمیزی ندارند). همچنین میز و صندلی و نیمکت‌ها بایستی سالم و قابل نظافت باشند.

ماده ۱۸- مطب باید دارای انشعاب آب لوله کشی بهداشتی باشد.در صورت عدم وجود شبکهٔ لوله‌کشی، آب مصرفی مورد تأیید مسئولین بهداشتی باشد.

ماده ۱۹- فاضلاب مطب، باید به روش بهداشتی جمع آوری و دفع گردد.

ماده ۲۰- ساختمان مطب به گونه‌ای باشد که مانع تجمع و تکثیر حشرات و جوندگان گردد.

ماده ۲۱- رعایت اصول فنی و نکات ایمنی در کلیهٔ قسمت‌های ساختمان ضروری می باشد.

ماده ۲۲- درجه حرارت اتاق‌ها، هال و راهروها برحسب فصول مختلف سال، متعادل می‌باشد و حتی الامکان از تهویه مناسب و نور کافی برخوردار باشد. درصورت عدم وجود سیستم حرارت مرکزی، حداقل وسیلهٔ حرارتی قابل قبول، بخاری نفتی کاربراتوردار و مجهز به دودکش مناسب می باشد.

۶-۳. مقررات بهداشتی

ماده ۲۳- وجود مواد پاک کننده مایع در دستشویی برای بیماران و مواد ضدعفونی کننده مناسب جهت سطوح و تجهیزات در مطب الزامی است.

ماده ۲۴ – استفاده از وسایل یکبار مصرف با توجه به نوع خدمات برای هر بیماری ضروری است و می بایست پس از استفاده بطریق بهداشتی دفع گردند.

ماده ۲۵- تفکیک زباله های خطرناک (وسایل عفونی،سرسوزن،تیغ بیستوری و سایر وسایل برنده ،مواد آلوده به انساج و خون و سرم) از زباله های عادی ضروری است و باید در کیسه های مقاوم زباله قرارگرفته وبطریق بهداشتی دفع شوند.

تبصره- تیغ های جراحی و سر سوزن های مصرف شده باید در ظروف مقاوم و ایمن جمع آوری و دفع بهداشتی گردند.

ماده ۲۶- وجود زباله دان درب دار قابل شستشو و دارای کیسه زباله مقاوم در قسمت های مختلف مطب الزامی است.

ماده ۲۷- کلیه تخت های قابل استفاده برای بیماران، دارای ملحفه تمیز و سالم باشند ویا با پوشش کاغذی مناسب پوشیده شده باشند.

ماده ۲۸- ابزار مورد مصرف در مطب که نیاز به گندزدایی **(disinfection)** و یا سترون کردن **(sterilization)** دارد باید بطور مرتب و مناسب بعد از هر بار مصرف ،گندزدایی یا سترون گردد.

ماده ۲۹- کلیه قسمت های مطب بطور مرتب نظافت و در موارد ضروری محل های آلوده با یکی از مواد گندزدا،گندزدایی (ضدعفونی) گردد.

۶-۴. تجهیزات

ماده۳۰- مطب دارای واحد تزریقات و پانسمان، علاوه بر داروهای اورژانس، باید مجهز به کپسول اکسیژن، وسایل تزریقات و پانسمان و تخت و فضای مربوطه باشد.

تبصره- در مطب‌هایی که اقدام به تلقیح واکسن می‌نمایند، رعایت زنجیره سرد در نگهداری واکسن الزامی است.

ماده ۳۱- در مطب‌هایی که جراحی سرپایی و یا معاینات زنانگی به عمل می‌آید، وجود دستگاه نور یا اتوکلاو جهت استریلیزاسیون وسایل و ابزار جراحی و معاینه الزامی است.

ماده ۳۲- بکارگیری فناوری و استفاده از تجهیزاتی که کاربرد آنها نیاز به اخذ پروانه فعالیت خاص دارند، در مطب ممنوع است. نظیر وسایل پرتوپزشکی، پزشکی هسته ای، رادیوتراپی، توانبخشی، اپی لیزر(لیزر پوست)و لیزیک(لیزر چشم).

ماده ۳۳- روش‌ها و وسایل تشخیصی درمانی، نظیر دستگاه های**EKG،NCV،EEG**، دانسیتومتری، سونیکید، لیزر، کرایو، کوتر، الکترولیز، هیدرودرمی، الکتروآکوپانکچر، چراغ مادون قرمز، **UV**، با رعایت مقررات و ضوابطی که از طرف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در هر مورد تدوین کرده است، در مطب قابل استفاده و بهره برداری است.

تبصره- در خصوص دستگاه‌های قابل استفاده در مطب که نیاز به تبحرخاص و یا گذراندن دوره آموزشی مشخص می‌باشند، دستورالعمل‌های مربوطه از طرف وزارت بهداشت، درمان وآموزش پزشکی به دانشگاه‌های علوم پزشکی و سازمان نظام پزشکی اعلام می‌گردد. نظیر نحوه و شرایط اندوسکوپی در مطب، شرایط راه‌اندازی دستگاه دانسیتومتری، اپی لیزر و ...

۶-۵. اطلاع‌رسانی و ثبت اطلاعات

پزشکان در انتخاب نوع تابلو، سرنسخه،کارت ویزیت و بکار بردن عناوین، باید بر اساس مفاد آئین‌نامه مصوب شورای عالی نظام پزشکی، مورخ ۷۸/۹/۴ و مصوبات بعدی اقدام نمایند.

ماده ۳۵ – اطلاع‌رسانی مفید جهت ایجاد سهولت دسترسی مردم به خدمات تشخیصی درمانی مورد نیاز، زیر نظر سازمان نظام پزشکی هر منطقه قابل انجام است.

تبصره- نحوهٔ اطلاع‌رسانی منطبق با مقررات سازمان نظام پزشکی کشور و تصمیمات متخذه در هر حوزه سازمان نظام پزشکی می باشد.

ماده ۳۶- اطلاع رسانی باید حاوی اطلاعات پایه (نام، تخصص، آدرس، تلفن، ساعات کار، وسایل تشخیصی درمانی مطابق با ماده ۳۲ و ۳۳ و مشمول کلیه پزشکان و دندانپزشکان متقاضی در هر حوزه سازمان نظام پزشکی باشد.

تبصره- هر گونه تبلیغات انفرادی در رسانه‌ها و جراید کشور و یا تبلیغ درمان‌های پزشکی(نظیر تبلیغ ترک اعتیاد)به منزلهٔ تبلیغات تجاری و مجعول محسوب گشته و منع قانونی دارد.

ماده ۳۷ – بایگانی مدارک پزشکی و نگهداری سوابق پزشکی بیماران در مطب ضروری است، بگونه‌ای که قابل دسترسی باشد.

ماده ۳۸- گزارش دهی « بیماری های اعلام شده» از طرف وزارت بهداشت ،درمان و آموزش پزشکی اجباری می‌باشد.

رعایت مقررات مربوط به مطب‌ها و درمانگاههای دندانپزشکی، مصرح در بندهای ذیل به منظور حفظ سلامت جامعه و همچنین ممانعت از انتقال بیماری ها الزامی است:

ماده ۳۹- هر فردی که براساس مصوبات قانونی، مجاز به معاینه و درمان بیماری‌های دندان، لثه و فک و دهان است موظف به رعایت تمامی موارد این فصل می باشد.

ماده ۴۰- رعایت تمامی موارد مربوط به مقررات عمومی مطب‌ها و درمانگاه‌های دندانپزشکی الزامی است.

ماده ۴۱- اتاق کار دندانپزشک باید دارای نور و تهویه مناسب بوده و حداقل فضای لازم جهت اتاق کار، ۱۲ متر برای هر یونیت می‌باشد و محل نصب آن می‌بایست به نحوی باشد که پس از قرارگیری کابینت ها و سایر ملزومات به منظور جلوگیری از آلودگی محیط اطراف حداقل به شعاع یک متر در اطراف یونیت، فضای باز وجود داشته باشد.

ماده ۴۲- در اتاق کار دندانپزشکی، نصب دستشویی با رعایت شرایط مندرج در ماده شماره ۱۴ الزامی است و ترجیحاً شیر دستشویی از نوع آرنجی یا پدالی یا خودکار (اتوماتیک) باشد.

ماده ۴۳ - در صورتی که در مطب قالب ریزی انجام می‌گیرد، می‌بایستی برای این کار اتاق مجزا در نظر گرفته شود.

ماده ۴۴- کمپرسور یونیت که دارای صدا و ارتعاش است، باید خارج از اتاق کار دندانپزشک نصب شود و رعایت اصول ایمنی در نصب و نگهداری آن رعایت گردد. به منظور بالا بردن کیفیت خدمات دندانپزشکی بهتر است کمپرسور بدون روغن باشد.

ماده۴۵- حداقل تجهیزات ضروری جهت مطب دندانپزشکی، شامل یونیت استاندارد و اینسترومنت و کمپرسور، کابینت‌ها، اتوکلاو،فور، دستگاه آمالگاماتور و کپسول اکسیژن و ست احیا و داروهای دندانپزشکی اورژانس، دارای تاریخ مصرف می باشد.

ماده ۴۶- وجود دستگاه رادیوگرافی پری اپیکال در مطب های دندانپزشکی، با رعایت اصول حفاظت در برابر اشعه بلامانع است.

تبصره- در مواردی که در مطب اقدام به درمان‌های کانالِ ریشه یا جراحی ریشه‌های نهفته و دندان‌های نهفته صورت می‌گیرد، وجود دستگاه رادیوگرافی الزامی است.

ماده ۴۷- با توجه به فقدان علایم بالینی در بسیاری از بیماری‌های قابل انتقال(نظیر هپاتیت و ایدز)، رعایت کلیهٔ اصول کنترل عفونت در مورد تمام بیماران دندانپزشکی، بر اساس دستور العمل صادره از سوی اداره سلامت دهان و دندان الزامی است.

ماده ۴۸- واکسیناسیون کلیه کارکنان شاغل در مطب شامل دندانپزشک، دستیار و افرادی که به نحوی با بیمار یا وسایل و تجهیزات دندانپزشکی ارتباط دارند، بر علیه بیماری هپاتیت الزامی است و حفظ سوابق واکسیناسیون یا مصونیت، جهت ارائه به بازرسین ضروری است.

تبصره- پرسنل شاغل در مطب دندانپزشکی(دستیار، منشی و کسانی که به نحوی با لوازم وتجهیزات دندانپزشکی سروکار دارند)، باید کارت واکسیناسیون و کارت بهداشتی داشته باشند.

۷. پیشنهاد

تلاش همه‌جانبه برای اصلاح تبصرهٔ بند ۲۴ ماده ۵۵ قانون شهرداری‌ها از طریق مجلس شورای اسلامی و شورای عالی استان‌ها

مرکز پژوهش‌های شورای اسلامی
کلانشهر تبریز

پیوست شماره ۱

اظهارنظر کارشناسی درباره:
«طرح نحوه فعالیت و استقرار مطب پزشکان و حِرف وابسته، دفاتر اسناد رسمی، ازدواج و طلاق، دفاتر روزنامه و مجله، وکالت و مهندسی»

مشخصات طرح

دوره دهم ـ سال سوم

شماره ثبت:
۵۱۴

شماره‌چاپ:
۱۲۲۶

تاریخ چاپ:
۱۳۹۷/۱۰/۵

معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی
دفتر: مطالعات زیربنایی
سایر دفاتر:
مطالعات اقتصادی
مطالعات اجتماعی
مطالعات فرهنگی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:
۲۵۰۱۶۳۶۷

تاریخ انتشار:
۱۳۹۷/۱۲/۲۱

شورای عالی استان‌ها با استناد به کاهش درآمدهای شهرداری، ابطال تسهیلات و امتیاز استفاده از اماکن مسکونی را برای فعالیت مطب پزشکان و حِرف وابسته، دفاتر اسناد، مطبوعات، وکالت و مهندسی که در گذشته بنا به مقتضیات زمانی و حمایت از این مشاغل در نظر گرفته شده بود پیشنهاد کرده است.

مقدمه

تغییر شرایط و ماهیت پیش آمده در کسب‌وکارها در دهه‌های اخیر نیازمند همگامی قوانین در انطباق با تغییرات است. حمایت از کسب‌وکارهایی که به دلیل محدودیت‌های نیروی انسانی متخصص، فقر امکانات و خدمات مربوطه در دهه‌های گذشته شکل گرفته، امروزه با بهبود شاخص‌های نیروی انسانی متخصص و پوشش مناسب این خدمات از اولویت‌های حمایتی خارج شده و در برخی موارد ماهیت تجاری آن بیش از بُعد خدماتی گردیده و لذا تداوم سیاست‌های حمایتی و معافیت‌ها از پرداختن عوارض توسعه شهری فاقد توجیه است. بر این اساس کسب منابع عوارض محل کسب حرفه‌های پزشکی، حقوق، مهندسی و ... متناسب با نوع فعالیت آنها ابزاری عادلانه برای بهره‌مندی مدیریت شهری از درآمدهای پایدار ناشی از توسعه شهری است. از طرفی، فعالیت مطب پزشکان، دفاتر اسناد، فرهنگی و مهندسی در اماکن مسکونی می‌تواند تبعات نامناسبی برای ساکنان در پی داشته باشد.

سابقه قانونی

طبق تبصره ذیل بند «۲۴» ماده (۵۵) قانون شهرداری‌ها، مصوب ۱۳۳۴ در خصوص صدور پروانه ساختمان‌ها در شهر «دایر کردن دفتر وکالت و مطب و دفتر اسناد رسمی و ازدواج و طلاق و دفتر روزنامه و مجله و دفتر مهندسی به وسیله مالک از نظر این قانون استفاده تجاری محسوب نمی‌شود». همچنین به موجب ماده‌واحده قانون محل مطب پزشکان، «فعالیت شغلی پزشکان و صاحبان حِرف وابسته در ساختمان‌های مسکونی و تجاری ملکی و اجاره‌ای بلامانع است» که در سال ۱۳۶۶ به تأیید شورای نگهبان رسیده و اجرا شده است. در سال ۱۳۸۸ طرحی با موضوع «امکان فعالیت دفاتر اسناد رسمی در اماکن استیجاری» در جهت اصلاح و در سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۳ طرح‌هایی با موضوع «تأسیس مطب در اماکن مسکونی مشروط به رضایت کلیه ساکنان ساختمان» در جهت الحاق یک تبصره به «ماده‌واحده محل مطب پزشکان مصوب ۶۶» ارائه شده است.

نقاط قوت طرح

۱. امتیاز یاد شده در دورانی اعطا شده که این کسب‌وکارها نیاز به تشویق داشتند. امروزه به‌دلیل تغییر شرایط، برخی از این حِرف از جنبه حمایتی خارج شده‌اند و لزوم بازنگری و تجدیدنظر در خصوص این امتیازات منطقی است.

۲. محدودیت فعالیت این مشاغل به اماکن تجاری و اداری می‌تواند از مشکلات ناشی از فعالیت آنها در مجتمع‌های مسکونی از جمله ترافیک، سد معبر و مزاحمت برای ساکنان محلی بکاهد (در حال حاضر وجود پارکینگ برای واحدهای اداری یاد

شده ضرورت ندارد)[1] و همچنین از احتمال گسترش فعالیت‌های غیرقانونی به دلیل کمبود امکان نظارت در فضاهای مسکونی ممانعت به عمل آورد.

۳. با توجه به نیاز شهرداری‌ها به منابع پایدار درآمد مالی، این طرح می‌تواند در جهت کاهش وابستگی به درآمدهای غیرمستمر از جمله درآمدهای ساخت‌وساز و کاهش هزینه‌های مرتبط با آن مفید واقع شود.

نقاط ضعف طرح

۱. کسب وکارهای هدف این طرح چه از لحاظ ماهیت شغلی و چه از لحاظ میزان رشد و درآمد در یک حرفه به‌خصوص همگن نیستند. برخی از صاحبان این مشاغل دیگر نیازی به حمایت و تشویق ندارند در حالی که برخی همچنان نیازمند حمایت هستند.

۲. ملزم کردن حِرف مذکور به فعالیت در اماکن تجاری و اداری ممکن است سبب مجتمع شدن این خدمات در نواحی خاصی شده و پراکندگی و سهولت دسترسی عموم مردم به آنها را با مشکل مواجه سازد.

۳. محدود کردن حِرف مذکور به فعالیت در ساختمان‌های تجاری موجب افزایش هزینه‌های مطب و دفاتر خواهد شد که محتمل است سازمان‌های مربوطه جهت تأمین این هزینه‌ها اقدام به افزایش تعرفه خدمات نمایند. (به عنوان مثال از آنجا که طبق قانون، تعرفه پزشکان تابعی از سود سرمایه و استهلاک است، این طرح می‌تواند سبب افزایش هزینه‌های سرباری مطب‌ها و متعاقب با آن تحمیل هزینه‌های اضافی به بیمار شود. این مسئله در تعارض با سیاست‌های کلی سلامت (اولویت پیشگیری به درمان) می‌باشد. به این شرح که با افزایش هزینه خدمات سلامت، مردم خدمات اولیه پیشگیرانه مانند غربالگری و مراقبت‌های بهداشتی را به تعویق انداخته و تنها به مداخلات درمانی پُرهزینه در هنگام پیشرفت بیماری روی خواهند آورد).

موارد تعارض طرح با قانون اساسی و سیاست‌های کلی نظام اداری

۱. مفاد تبصره «۱» طرح به دلیل عدم تعیین ضوابط و مقررات استقرار و دائر کردن فعالیت و تفویض آن به هیئت وزیران، به نوعی تفویض قانونگذاری محسوب شده و مغایر اصل هشتادوپنجم (۸۵) قانون اساسی می‌باشد.

۲. عبارت «کلیه قوانین و مقررات و ضوابط مغایر ملغی می‌گردد» مندرج در تبصره «۲» به دلیل عدم شفافیت، مغایر بند «۱۳» سیاست‌های کلی نظام اداری است. ضروری است عناوین قوانین و مقررات مورد نظر، به روشنی تصریح شود.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها و اظهارنظر در خصوص طرح

با توجه به اهمیت حمایت از کسب‌وکارهای نوپا و تسهیل اشتغال فارغ‌التحصیلان جدید و در عین حال برقراری عدالت اجتماعی در برخورداری از امکانات خدماتی و درمانی میان اقشار جامعه، پیشنهادهای زیر در جهت اصلاح و ارتقای طرح ارائه می‌شود:

۱. با توجه به عدم دسترسی یکسان به خدمات درمانی، حقوقی، اجتماعی و ... به لحاظ تفاوت‌های توسعه‌یافتگی مناطق و یا محرومیت‌ها بین استان‌ها، شهرها و حتی محلات درون شهر و همچنین ارائه راه‌حلی به منظور تفکیک و رده‌بندی چنین مواردی و قائل شدن استثناهایی در الزام به رعایت قانون به منظور فراهم کردن تسهیلات ارائه خدمات به مناطق کمتر برخوردار و حاشیه‌ای در صورت تصویب این طرح ضروری است. (به طور مثال شمول طرح صرفاً بر کلان‌شهرها و یا عدم شمول طرح در بافت فرسوده و سکونتگاه‌های غیررسمی و محلات هدف بازآفرینی شهری). همچنین الزام در نظر گرفتن دسترسی مجزا در ساختمان‌های جدیدالتأسیس به منظور جدا کردن کاربری تجاری ـ اداری از مسکونی و کاهش مزاحمت برای ساکنین می‌تواند مفید واقع شود.

۲. به دلیل تفاوت‌های درآمدی هم از لحاظ تفاوت ماهیت این مشاغل و هم از لحاظ سابقه و مدت فعالیت آنها، نیاز به تفکیک و مستثنا کردن برخی مشاغل می‌باشد. به عنوان مثال برخی از مشاغل پزشکی و دفاتر وکالت و دفاتر اسناد رسمی دارای منابع درآمدی پایدار هستند در حالی که بخش اعظمی از دفاتر مجلات و روزنامه‌های کشور به واسطه گسترش شبکه‌های اجتماعی مجازی با کاهش میزان درآمد مواجه شده‌اند و

---

۱. رأی شماره ۳۷ هیئت عمومی دیوان عدالت اداری با موضوع ابطال بند «۱۱» صورتجلسه مورخ ۱۳۸۹/۳/۲۳ کمیسیون ماده (۵) قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی و معماری ایران (طرح تفصیلی شهر قزوین) مبنی بر الزامی بودن وجود پارکینگ برای مطب پزشکان، دفاتر وکالت رسمی، دفاتر رسمی ازدواج و طلاق، روزنامه و دفاتر مهندسی، مورخ ۱۳۹۲/۱/۱۹.

عمده فعالیت‌های مهندسی نیز در سال‌های اخیر رکود قابل توجهی داشته‌اند. بنابراین پیشنهاد می‌شود مشاغلی از جمله مطبوعات و مهندسی به طور کل و برخی از صاحبان مشاغل پزشکی، وکالت و دفتر اسناد رسمی بر حسب تعداد سال‌های فعالیت و میزان گردش مالی سالیانه آنها در جهت حمایت از واحدهای تازه‌کار و یا دارای درآمدهای پایین از موارد استثنا برشمرده شوند.

۳. ملاحظات فوق‌الذکر در تعیین میزان عوارض نیز مؤثر باشد و بر حسب ماهیت اقتصادی عملکردی، طیف حمایتی تا کاملاً تجاری عوارض مربوطه تدوین گردد. در نظر داشتن میزان مالیات هم در تعیین عوارض مؤثر است، تا به نوعی اثر فزاینده و تهدید کسب‌وکارها رفع گردد.

۴. به منظور افزایش مقبولیت و جلب اعتماد از حیث نحوه هزینه‌کرد درآمدهای حاصله، ردیف‌های اصلی مصارف این درآمدها بایستی بنا به اقتضای زمان و نیاز جامعه مشخص گردد؛ به طور مثال این مصارف می‌تواند شامل ردیف‌های کاهش آلودگی هوا، مدیریت پسماند، توسعه خدمات بهداشتی، حمایت از معلولان، توسعه فضاهای فرهنگی و ورزشی و ... باشد (به نوعی تناظر میان عوارض دریافتی و هزینه‌کرد در همان موضوع لحاظ شود).

۵. لازم است نحوه اعمال قانون و برخورد با ناقضان آن از پیش اندیشیده شود، چراکه برخوردهایی مانند ممنوعیت ادامه فعالیت در صورت نقض قانون با توجه به ماهیت حرفه‌های پزشکی که با جان انسان‌ها در ارتباط هستند و نیاز به خدمات بی‌وقفه آنها ضروری است، مجاز نمی‌باشد.

۶. ضروری است که مفاد این طرح به نحوی تهیه و تنظیم شود که مغایر با قوانین موجود و جاری مرتبط با آن نباشد و در صورت تصویب، احتمال ملغی شدن آن از سوی دیوان عدالت اداری بنا به فرجام‌خواهی احتمالی سازمان‌ها و متولیان امور مشاغل مذکور به کمترین میزان برسد.

بنابراین ضمن تأیید محتوای کلی طرح در عین در نظر گرفتن ملاحظات گفته شده و با توجه به در دستور بودن «لایحه درآمد پایدار و هزینه شهرداری‌ها و دهیاری‌ها» و با توجه به سیاست تنقیح قوانین و مقررات، **پیشنهاد می‌شود مفاد طرح حاضر به جای یک طرح جداگانه، در چارچوب لایحه مذکور درج و در راستای مفاد همان لایحه مورد بررسی قرار گیرد.**

پیوست شماره ۲

رویهٔ قضایی ۸

دایرکردن مطب توسط مالک

در اماکن مسکونی

(تبصرهٔ بند «۲۴» ماده (۵۵) «قانون شهرداری»)

طرح بحث

براساس ماده‌واحدهٔ «قانون محل مطب پزشکان» مصوب ۱۳۶۶/۱۰/۲۰، فعالیت شغلی پزشکان و صاحبان حِرف و وابسته در ساختمان‌های مسکونی و تجاری ملکی و اجاری بلامانع است.

نکات کلیدی

۱. فعالیت شغلی پزشکان و صاحبان حِرف و وابسته در ساختمان‌های **مسکونی** و تجاری ملکی و اجاری با رعایت «قانون تملک آپارتمان‌ها» و آیین‌نامه‌های آن **بلامانع** است.

- مستند: ماده‌واحدهٔ «قانون محل مطب پزشکان» مصوب ۱۳۶۶/۱۰/۲۰.

۲. اماکن استیجاری مطب پزشکان در کاربری مسکونی که برای عرضهٔ خدمات علمی و تخصصی پزشکی و معالجهٔ بیماران استفاده می‌شود، محل کسب و پیشه یا تجارت محسوب نمی‌شود تا حق کسب و پیشه یا تجارت به آن تعلق گیرد. تخلیهٔ این اماکن هم مشمول «قانون روابط موجر و مستأجر» مصوب ۱۳۶۲/۲/۱۳ و ماده (۴۹۴) «قانون مدنی» و شرایط بین طرفین در ضمن عقد اجاره است.

- مستند: دادنامهٔ شمارهٔ ۵۷۶ مورخ ۱۳۷۱/۷/۱۴ هیئت‌عمومی دیوان‌عالی کشور و دادنامهٔ شمارهٔ ۷۸ مورخ ۱۳۹۵/۲/۲۱ هیئت‌عمومی دیوان عدالت اداری.

۳. دایرکردن مطب در اماکن مسکونی به‌وسیلهٔ مالک، استفادهٔ تجاری محسوب نمی‌شود ولی دایرکردن مطب و... از طرف **غیرمالک**، تجاری محسوب می‌شود.

- مستند: بند «۲۴» ماده (۵۵) «قانون شهرداری» و دادنامهٔ شمارهٔ ۱۷۱ مورخ ۱۳۷۲/۱۰/۴ هیئت‌عمومی دیوان عدالت اداری.

۴. دایرکردن مطب به‌وسیلهٔ مالک، به وجود پارکینگ در اماکن غیرتجاری موکول نشده است.

- مستند: دادنامهٔ شمارهٔ ۲۷ مورخ ۱۳۹۲/۱/۱۹ هیئت‌عمومی دیوان عدالت اداری.

۵. تشخیص فعالیت شغلی پزشکی و صاحبان حِرف وابستهٔ آن موضوع ماده‌واحدهٔ «قانون محل مطب پزشکان» مصوب ۱۳۶۶، با وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی است؛ لذا از صلاحیت شهرداری خارج است.

- مستند: دادنامهٔ شمارهٔ ۲۶۲ مورخ ۱۳۹۱/۵/۹ هیئت‌عمومی دیوان عدالت اداری.

متن مستندات

- بند (۲۴) ماده (۵۵) قانون شهرداری

ماده ۵۵- وظایف شهرداری به‌شرح ذیل است:

...

۲۴- صدور پروانه برای کلیهٔ ساختمان‌هایی که در شهر ساخته می‌شود.

تبصره- شهرداری در شهرهایی که نقشهٔ جامع شهر تهیه شده، مکلف است طبق ضوابط نقشهٔ مذکور، در پروانه‌های ساختمانی نوع استفاده از ساختمان را قید کند. درصورتی‌که بر خلاف مندرجات پروانهٔ ساختمانی، در منطقهٔ غیرتجاری محل کسب یا پیشه و یا تجارت دایر شود، شهرداری مورد را در کمیسیون مقرر در تبصره (۱) ماده (۱۰۰) این قانون مطرح می‌نماید و کمیسیون در صورت احراز تخلف مالک یا مستأجر، با تعیین مهلت مناسب که نباید از دو ماه تجاوز نماید، در مورد تعطیل محل کسب یا پیشه و یا تجارت ظرف مدت یک ماه اتخاذ تصمیم می‌کند. این تصمیم به‌وسیلهٔ مأمورین شهرداری اجرا می‌شود و کسی که عالماً از محل مزبور پس از تعطیل، برای کسب و پیشه و یا تجارت استفاده کند، به حبس جنحه‌ای از شش ماه تا دو سال و جزای نقدی از پنج‌هزار و یک ریال تا ده‌هزار ریال محکوم خواهد شد و محل کسب نیز مجدداً تعطیل می‌شود. دایرکردن دفتر وکالت و مطب و دفتر اسناد رسمی و ازدواج و طلاق و دفتر روزنامه و مجله و دفتر مهندسی [به] وسیلهٔ مالک، از نظر این قانون استفادهٔ تجاری محسوب نمی‌شود.

- «قانون محل مطب پزشکان»

ماده‌واحده- فعالیت شغلی پزشکان و صاحبان حِرف و وابسته در ساختمان‌های مسکونی و تجاریِ ملکی و اجاری بلامانع است.

- دادنامهٔ شمارهٔ ۵۷۶ مورخ ۱۳۷۱/۷/۱۴ هیئت‌عمومی دیوان‌عالی کشور

اماکن استیجاری مطب پزشکان که برای عرضهٔ خدمات علمی و تخصصی پزشکی و معالجهٔ بیماران مورد استفاده واقع می‌شود، محل کسب و پیشه یا تجارت محسوب نمی‌گردد تا حق کسب و پیشه یا تجارت به آن تعلق گیرد. تخلیهٔ این اماکن هم مشمول مقررات روابط موجر و مستأجر مصوب ۱۳۶۲/۲/۱۳ و ماده (۴۹۴) «قانون مدنی» و شرایط بین طرفین در ضمن عقد اجاره است. بنابراین رأی شعبهٔ پنجم دادگاه حقوقی یک اهواز که با این نظر مطابقت دارد، صحیح تشخیص می‌شود. این رأی برطبق ماده (۳) از مواد اضافه‌شده به «قانون آیین‌دادرسی کیفری» مصوب اول مردادماه ۱۳۳۷، برای دادگاه‌ها در موارد مشابه لازم‌الاتباع است.

- دادنامهٔ شمارهٔ ۱۰۷ مورخ ۱۳۹۱/۳/۱ هیئت‌عمومی دیوان عدالت اداری

به‌موجب حکم مقرر در تبصرهٔ ذیل بند «۲۴» ماده (۵۵) «قانون شهرداری» مصوب ۱۳۳۴/۴/۱۱، درصورتی‌که برخلاف مندرجات پروانهٔ ساختمانی، در منطقهٔ غیرتجاری، محل کسب یا پیشه و یا تجارت دایر شود، موضوع در کمیسیون مقرر در تبصرهٔ یک ماده (۱۰۰) قانون مطرح و در مورد تعطیل محل کسب یا پیشه و یا تجارت اتخاذ تصمیم

خواهد شد. با توجه به مراتب مذکور، استفادهٔ تجاری از قسمت‌هایی از ملک که در پروانهٔ ساختمانی، کاربری غیرتجاری دارد، تخلف محسوب و قابل‌رسیدگی در کمیسیون‌های ماده (۱۰۰) شهرداری و حسب مورد مستوجب تعیین جریمه یا تخریب خواهد بود. بنابراین آرای مبتنی‌بر رد شکایت به‌شرح مندرج در گردش‌کار، صحیح و موافق مقررات شناخته می‌شود. این رأی به‌استناد بند «۲» ماده (۱۹) و ماده (۴۳) «قانون دیوان عدالت اداری»، برای شعب دیوان و سایر مراجع اداری مربوط در موارد مشابه لازم‌الاتباع است.

- دادنامهٔ شمارهٔ ۲۱۲ مورخ ۱۳۸۷/۴/۲ هیئت‌عمومی دیوان عدالت اداری

به صراحت تبصرهٔ ذیل بند «۲۴» ماده (۵۵) «قانون شهرداری»، درصورتی‌که برخلاف مندرجات پروانهٔ ساختمانی در منطقهٔ غیرتجاری، محل کسب یا پیشه و یا تجارت دایر شود، شهرداری مورد را در کمیسیون مقرر در تبصرهٔ یک ماده (۱۰۰) قانون مذکور مطرح می‌نماید و کمیسیون در صورت احراز تخلف مالک یا مستأجر، با تعیین مهلت مناسب که نباید از دو ماه تجاوز نماید، در مورد تعطیل محل کسب یا پیشه و یا تجارت ظرف مدت یک ماه اتخاذ تصمیم می‌کند. نظر به اینکه کاربری واحدهای ساختمانی منتقله به شاکیان، مسکونی و استفادهٔ تجاری و اداری از آن‌ها خلاف مندرجات پروانهٔ ساختمانی بوده و ایجاد مستحدثات جدید در آن‌ها پس از صدور گواهی پایان کار نیز با ماده (۱۰۰) «قانون شهرداری» مبنی‌بر الزام مالکین به اعادهٔ ملک به وضعیت منطبق با پروانهٔ ساختمانی و استفادهٔ مسکونی از آن، صحیح و موافق مقررات بوده است و دادنامهٔ شمارهٔ ۱۲۲۰ مورخ ۸۶/۶/۳ شعبهٔ سی دیوان مشعر بر رد اعتراض و شکایت شاکی به خواستهٔ نقض رأی کمیسیون مادهٔ صد، صحیح و موافق اصول و موازین قانونی تشخیص داده می‌شود. این رأی به‌استناد بند «۲» ماده (۱۹) و ماده (۴۳) «قانون دیوان عدالت اداری» مصوب ۱۳۸۵، برای شعب دیوان و سایر مراجع اداری ذی‌ربط در موارد مشابه لازم‌الاتباع است.

- دادنامهٔ شمارهٔ ۷۸ مورخ ۱۳۹۵/۲/۲۱ هیئت‌عمومی دیوان عدالت اداری

مطابق ماده‌واحدهٔ «قانون محل مطب پزشکان» مصوب سال ۱۳۶۶ مقرر شده است: «فعالیت شغلی پزشکان و صاحبان حِرف وابسته در ساختمان‌های مسکونی و تجاری و ملکی و اجاری بلامانع است.» به‌موجب قسمت آخر تبصرهٔ ذیل بند «۲۴» ماده (۵۵) «قانون شهرداری» نیز دایرکردن مطب توسط مالک در محل مسکونی از نظر قانون مذکور به‌عنوان استفادهٔ تجاری محسوب نشده است و با توجه به مفاد رأی شمارهٔ ۵۷۶-۱۳۷۱/۷/۱۴ هیئت‌عمومی دیوان‌عالی کشور، اماکن استیجاری مطب پزشکان که برای خدمت علمی و تخصصی پزشکی و معالجهٔ بیماران مورد استفاده واقع می‌شود، محل کسب و پیشه یا تجارت محسوب نمی‌شود. با توجه به مراتب، بندهای «۲» و «۱۰» ماده (۳) مصوبهٔ شمارهٔ ۳/۱۸۶۱/ش-۱۳۸۶/۵/۲۳ شورای اسلامی شهر مشهد که مؤسسات بهداشتی و درمانی خصوصی و فضای مسقف کلینیک و اورژانس شخصی را مشمول بهای خدماتِ مجوز بهره‌برداری تجاری تلقی کرده است، خلاف قانون و خارج از حدود اختیارات مرجع وضع تشخیص داده می‌شود و مستنداً به بند «۱» ماده (۱۲) و ماده (۸۸) «قانون تشکیلات و آیین‌دادرسی دیوان عدالت اداری» مصوب سال ۱۳۹۲ ابطال می‌شود.

- دادنامهٔ شمارهٔ ۲۷ مورخ ۱۳۹۲/۱/۱۹ هیئت‌عمومی دیوان عدالت اداری

با توجه به اینکه مطابق ذیل تبصرهٔ بند «۲۴» ماده (۵۵) «قانون شهرداری»، دایرکردن دفتر وکالت و مطب و دفتر اسناد رسمی، ازدواج، طلاق، دفتر روزنامه، مجله و دفتر مهندسی به‌وسیلهٔ مالک استفادهٔ تجاری محسوب نمی‌شود و این نوع بهره‌برداری به وجود پارکینگ در اماکن غیرتجاری موکول نشده است، بنابراین بند «۱۱» مصوبهٔ مورد اعتراض که وجود پارکینگ برای مطب پزشکان، دفاتر وکالت رسمی، دفاتر رسمی ازدواج و طلاق، روزنامه و دفاتر مهندسی را الزامی کرده است، مخالف قانون می‌باشد و به‌استناد بند «۱» ماده (۱۹) و ماده (۴۲) «قانون دیوان عدالت اداری» ابطال می‌شود.

- دادنامهٔ شمارهٔ ۲۶۲ مورخ ۱۳۹۱/۵/۹ هیئت‌عمومی دیوان عدالت اداری

نظر به اینکه در «قانون محل مطب پزشکان» مصوب سال ۱۳۶۶ مقرر شده است: فعالیت شغلی پزشکان و صاحبان حِرف وابسته در ساختمان‌های مسکونی و تجاری بلامانع است و تشخیص فعالیت شغلی پزشکی و صاحبان حِرف وابسته آن در اختیار شهرداری نیست تا مصادیق آن به‌وسیلهٔ مدیرکل شهرسازی و معماری تعیین شود، لذا مصوبهٔ مورد شکایت خارج از صلاحیت مرجع وضع تشخیص داده می‌شود و مستنداً به بند یک ماده (۱۹) و ماده (۴۲) «قانون دیوان عدالت اداری» ابطال می‌شود.

- دادنامهٔ شمارهٔ ۸۷۲ مورخ ۱۳۸۷/۱۲/۱۸ هیئت‌عمومی دیوان عدالت اداری

طبق ماده‌واحدهٔ «قانون محل مطب پزشکان» مصوب ۱۳۶۶، فعالیت شغلی پزشکان و صاحبان حِرف وابسته در ساختمان‌های مسکونی و تجاریِ ملکی و اجاری بلامانع است و به‌موجب قسمت آخر تبصرهٔ ذیل بند «۲۴» ماده (۵۵) «قانون شهرداری»، دایرکردن مطب توسط مالک در محل مسکونی از نظر قانون مذکور به‌عنوان استفادهٔ تجاری محسوب نشده است و حسب دادنامهٔ شمارهٔ ۵۷۶ مورخ ۱۳۷۱/۷/۱۴ هیئت‌عمومی دیوان‌عالی کشور نیز که در مقام ایجاد وحدت‌رویه انشا شده است، اماکن استیجاری مطب پزشکان که برای عرضهٔ خدمت علمی و تخصصی پزشکی و معالجهٔ بیماران مورد استفاده واقع می‌شود، محل کسب و پیشه یا تجارت محسوب نمی‌گردد. بنابراین مصوبهٔ شمارهٔ ۲/۳۶۱۰/ش مورخ ۱۳۸۵/۷/۱۱ شورای اسلامی شهر مشهد موضوع اصلاح تبصرهٔ بند «۴» مصوبهٔ شمارهٔ ۲/۳۰۶۵/ش مورخ ۱۳۸۵/۶/۲ که مقرر داشته است: «در صورت عدم‌سکونت پزشک در محل فعالیت خود، واحد مذکور به‌لحاظ ضوابط شهرسازی به‌عنوان استفادهٔ بهداشتی، درمانی محسوب و بابت تغییر بهره‌برداری و صدور مجوز، حقوق شهرداری برمبنای بهره‌برداری بهداشتی، درمانی محاسبه و اخذ گردد»، به‌لحاظ وضع قاعدهٔ آمره درخصوص الزام پزشک به پرداخت حقوق شهرداری بابت استفاده و بهره‌برداری بهداشتی، درمانی از محل مسکونی در صورت عدم‌سکونت در آن، خلاف هدف و حکم مقنن تشخیص داده می‌شود و مستنداً به قسمت دوم اصل ۱۷۰ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و مادهٔ یک و بند یک ماده (۱۹) و ماده (۴۲) «قانون دیوان عدالت اداری» مصوب ۱۳۸۵، ابطال می‌گردد.